Anul II. Nrul 29. Apare în fiecare Joui. Budapesta 3 Decembrie 1903

Abonamentul :
1 an : ... ... 4 coroane
1/2 an : ... ... 2 coroane
1/4 an : ... ... 1 coroană
Un numer : 8 fileri
Dacă 30 foi se vor abona pe o singură adresă abonamentul costă :
Pe un 1/4 de an 60 fileri.
Pe 1/2 de an 1 cor. 20 fileri
« 1 an 2 cor. 40 »

VOINTA POPORULUI

Organul partidei socialdemocrate reorganisate din Ungaria.
Foaie pentru poporul muncitor Român.

Aici să se adresezeşi tot felul de scrisori bani.
Redacţia şi administraţia:
Szabad Szó
BUDAPESTA,
VII., István-ut 67.

Mezőfi Vilmos
Redactor prim.

Unde Suntem ?

Inzădar, cu ciripiri frumoase, vorbe goale perderea unei naţiuni nu se poate opri.

Zeu în aceasta ţiară domnii mari mult mai ciripesc, ba încă prea mult, numai cu acestea nu se poate opri perzarea acestei ţări. In cassa ţĕrei ungureşti nu este alt ceva decît, un loc de adunare pentru ciripire, de dimineaţa pînă tîrziu după amiazi, acei păreţi sunt martori acelor ciripiri goale. Despre toate sĕ vorbeşte acolo drăguţă, sampanie, vinuri bune, numai despre una nu, despre o vorbă mai serioasă, căci cum se ajute soartea ţĕranului, meseriaşului, lucrătoriului şi micului proprietar. Omul dacă stă a cugela, este ceva in spăimĕntător, cumcă ţiara Ungariei este datoare acum cu 5 milliarde de coroane străinătăţei. Nainte deaceasta cu zece ani a fost datoare ţiara, băncilor strĕine, 4 miliarde de coroane, în acești zece ani din urmă, sa mărit datoria cu un miliard. Pentru această datorie puternică pre tot anul trebue se plătiască aceasta ţiară străinătăţei, 3 sute 54 milioane de coroane. Treisutecincizeci şi patru milioane de coroane, merge pe an iacă aşa din aceasta ţiara sĕracă, pre care sumă însemnată tu popor apĕsat, plugari, meseriaş, şi lucrător trebue si o plăteşti, tu lucrătoriule.

Oare cine este datori cu aceasta sumă puternică străinătăţei? Pre cine îi apasă acelea 5 miliarde de datorie, pre ci e ca amanet de datorie îi ţine în buzunar în loc de bani? Zeu pre tine popor apĕsat, lucrător şi meseriaş. Pre pământul de 25 milioane de holde de de pămênt din Ungaria este întabulată aceia datorie.

Ştiţi acum pentru ce este aşa făr' — de milă ecsecventul de porţie? Ştiţi acum pentru ce duce perna de sub capul vĕduvelor, în porţie şi rupe după perete ba-şi i.o nele deacă eşti dator în porţie? Inzădar şi fără folos lucră bietul om de dimineaţa până seara, înzădar cioplește meseriaşul de dimineaţa până noaptea, înzădar lucră bietul lucrător pentru câţiva cruceri, folosul lucrului sĕu, nu cel ce lucră vede ci străinii şi domnii acestei ţĕri.

Oare nu este acestea păcate strigătoare la ceri, când este adeverit căci datoria statului Ungar aşa sumă mare este, şi că datoria acestei ţări se urcă la atâtea milioane şi totuş acei deputaţi perde timpul cu desbateri fără de folos, nu se gândesc la aceia, căci de aceasta urgie de autorie cum se scape ţiara. Spre a cugeta este dureros, căci acest pămênt care mii de ani a fost suştinut de braţele părinţilor noştri, a fost scăldat de multe ori de sângele străbunilor noştri şi azi acelor sunt fii chinuiţi, robiţi şi amăriti, astăzi în mâni strĕine, în mâni duşmane este pământul unde's 'nmormêntaţi ai noştri părinţi ?

Părinţii noştri cari cu suliţă, ar , puşcă şi sabie, agonit păgnii şi duşmanii acestei pămînturi. Ear azi duşmanii poporului cu trenul accelerat sboară peste mormintele părinţilor noştri, cu punga plină de aur şi argint; pentru care se îşi cumpĕră ce le pofteşte inima.

O! . . . Creapă pământule! Ridicaţi-vă părinţilor din mormênt; nu mai putem rĕbda! . . . Deşteptaţivă din somnul adênc! Ridicaţi braţul vostru puternic şi rupeţi lanţurile tiraniei!

Nu mai putem suferi chinurile şi apĕsările şi totuş în aşa stare deputaţii ţĕrei ungare, mai au voe de-a arangia petreciuri şi altele, pe când poporul sufere. Oare sunt orbi acei domni mari, de pornesc spre perderea lor? Deşi acum încă nu sîmte primejdia pentru că lucră »plugariul“ şi pre ei încă nu-i atinge datoria mare. Dar acum, dacă cu totul va sĕrăci bietul popor: ce va mai rĕmânea de domnia lor mare?

Iată a bătut ceasul al doisprezecelea. A bătut ceasul al doisprezecela ca toţi se vedeţi cumcă nici un ajutor nu puteti se aşteptaţi dela domnii mari, ci sĕ porniţi cu toţii sub marele drapel roşu, a socialismului care luptă pentru desrobirea poporului apĕsat.

Organisaţi-ve în pace!

Cuvinani ! ! !

Devre-o câteva zile, o mare neliniștire este in comuna Cuvin. Vre-o câțiva locuitoră, înfuriați sa năpustit asupra învĕțătoriului care la fapte bune și nobile, acrescut copii lor.

Ho ! . . . Ho ! . . . Frați din Cuvin ! nu învĕțătorul este dușmanul poporului, nu învĕțătorul este dușmanul apĕsaților ; pentru că chiar învĕțătorul vostru este chinuit ca voi, și pre el îl doare ce pre voi și el sufere dureri ca voi, și pre el îl doapre ce pre voi și el sufere dureri ca voi. Iată, frați Cuvinani și frați ai lumei — învĕțătoriul este baza luptei noastre, în lupta pentru drepturi, lupta desrobirei. Păcat ai anarchiei ați făcut voi : O — Cuvinanilor ! Vați luat și voi după anarchiștii dreptăței, după sdramța de : „Ponta" ăi după foaia lor anarchistă, »A d e v ĕ r u l,« care caută perzarea noastră ; Zĕu de nu ar avea singură »școală,« care este ținută din filerii poporului doritor, de a învĕța, unde ai fi azi poporule chinuit, asuprit române ! (?) Aceasta o așteartă dușmani poporului ; dușmanii nostri, se risipim școala se risipim învĕțători nostri ; și în locul ei să ne amestece limba în școală se nu ne putem înțelege, care ar fi spre stricăciunea omenirei căci cum ar putea copii tineri se înveṭe în limba nemțască, când limba maicei sale este ungară și prealta nu — o cunoaște ; azi copii români se inveṭe — o limbă strĕină, nemțască, ungară și altele. cind ei nu vorbesc decît românește.

Pentru aceasta luptăm, noi socialiștii adevĕrați ; pentru «Școala lumei« ca tot poporul se fie liber, căci libertate voim. Când colo, ce vezi ? Anarchiști dînduse de »socialiști« îndeamnă bietul nostru popor se lupte pentru risipirea școalei și perzarea învețetoriului.

Nu, nu voim sĕ perdem școala ! Noi socialiști adeverați luptĕm pentru școală, școală dar poporului !

Izvorul vieței noastre este școola. Ear hoții, trântori, lotri de zină, dușmani poporului și anarchiștii dreptățeі. Ponta însoțit în tabĕra hoților, blestemaților, acăror cap este un popă judovesc, cu numele R o s e n c z v e i g despre care alor foae din Timișoara, adecă : «Voința Poporului» scrie în numĕrul 30-lea din 1903. căci este un blestemat și un hat.

Ear a doaua viperă este Salușinsky Ignaț care a fost aruncat din partida noastră, pentru că sa ținut de nĕravul seu jidovesc. Vorba românului : «lupul își schimbă pĕrul dar nĕravul nu.« Tocmai așa și acel viperă de Șalușinsky sa schimbat perul dar nĕravul nu. Iată sigilul de adeverință îl aduce alegerea de ablegot din **Ugra** ; unde acel pui de șerpe : Șalușinsky în comunele Olá-Szt.-Miklós, Bicaci, Gireș și altele a mințit poporului și a corteșit în favorea ministrului prim Tisa Pișta. In favoarea puterei, în favoarea domnilor.

Voi frați Cuvinani, comună fruntașă românîască, ve luați după tabĕra acărui cap este un hoț și blestemat ! Voi fraților, Din toată țiara ! Pornițivă și luminați poporul ! Arătați poporului calea mântuirei adeverate și spunețile ! »Timpul a sosit se pășească în lupta adevĕrată și se nu cază întrun păcat „anarchistie ca frați Cuvinani și se pășească în marea noastră tabĕră de luptă, ca în zilele, «Paștilor« să ne 'ntîlnim la more e congres unde să ne alegem arma de luptă în contra dușmanilor care nu este, școală ci societatea de acum care este plină de păcate.

Toți aceia frați cari s au în jurul Cuvinului Măderat, Cavasînț și alte părți, unde poporul este condus de ărți pĕcătoși mergeți și — iĭ luminați arătîndui calea mîntuirei prin »Vointa Poporului« Ear voi Cuvinani iubițivă școala, iubițivĕ învețetorul, căci chinue în vînd cu voi.

Ear acelor anarchiști Ponta și bandei jidovești bâtă de va mai păși între voi, căci sunt numai niște resvrĕtitori ca i caută să ne amestece limbele se nu ne înțelegem ; ca din poveste la Turnul Babilonului unde se zice : Sau amestecat limbele de sau putut înțelege.

Piară dar din inimele voastre tirănia și dumănia frați cuvinani înlocuinduo cu „Iubirea, Iubirea de tot ce este apĕsat. Apĕsat este învețetoriul și alțiĭ, pentru libertatea acestora tuptă »Socialdemocrația« mântuitoarea lumei și foaia partidei »Voința Poporului !«

Epistole.

Rĕspuns fraților din România, la epistola care a fost publicată în Nr. 25, 26 și 27 din «Voința Poporului.»

Fraților !

Nici odată nu am iubit pizma, urgia, ura și neînțelegerea intre frați și mai ales — frați ai muncei, pretini ai suferinței. Ba folosindune de învĕțăturile marelui scriitor Rus T o l s t o i adecă :

Se iubești mai mult pre dușmanul tĕu decît pe cel ce te iubește ; pentru că iubirea, numai iubire aduce." Noi tocmai pre acei, despre care van scris căci sunt dușmani poporului, a mișcărei, mai pre susîi iubim decît ei cred.

Dar nu sunt demni de inbit intențiunile lor care nu din ideal ci din interes propagă idea socialistă. silindune se luăm lupta fraternă, pre lîngă lupta societățeі. Tocmai din aceasta luptă va deveni mișcarea și mai puterniсă și la o zi măreață, săjata dreptățeі are se distingă părțile 'ntunecimei, nori amenințători are se dispară ; ear Soarele dreptățeі are se lumineze și dreptatea va 'nvinge.

Noi, cu bucurie salutăm aceasta luptă care o avem în aceasta țiară, unde mii de familii flămânzesc, chinuesc și se sbat cu dorul de a sferma jugul tirăniei.

Salutăm dar lupta care are sĕ curăță întunecimea ne dreptățeі. Se poate fraților, aveți drept unde ziceți : »Lupta care este între voi neau adus perzarea și azi trebue să ne vedem tabera sfărmată.« Noi totuși salutăm această luptă , caci zice roma-

nul religios a grebilor, »După divuliŭ (potop) zeii: Deucaliu și Phirha cu petri a aruncat între oameni și din acelea oamenii sau ridicat.« Lupta care este între noi, este numai o școală de unde are să sĕ ridice adevĕrații luptători ai socialismului. Dreptatea peste apĕsări și asupriri are se treacă și învingerea, nu este gloria asupriților, nici asupritorilor, ci a dreptăței socialiste.

Trăiască dar unirea muncitorilor, trăiască învingerea dreptăței, trăiască socialdemocrația.

(I. P.)

Din casa țĕriĭ.

Vinerĭ, (13 Nov.)

In ședința aceasta au venit în vorbă proectele militare. Ministrul de honvezĭ Nyiri Sándor vorbește maĭ pe larg, spune, eă guvernul va căuta să întroducă schimbările în armată primite și de Majestatea Sa, roagă dieta, ca să le primească, pentru ca să sĕ poate ținea asentările încă în anul aceata, ca să poată lăsa soldațiĭ din anul al treilea acasă și să adune recruți până la Anul-Nou, căci dacă nu, va trebui să cheme reserviștiĭ, până la primăvară, Au vorbit la acestea deputtaiĭ Hellebronth și Okolicsányi carĭ declară, că nu primesc proectele ministruluĭ până ce nu să va face întreaga armată ungurească

Sâmăbtă, (14 Nov.)

Au vorbit tot la proectele militare koșutistul Gáll Sándor și baronul Kaas Ivor din partidul poporal. Atacă proectele și propun respingerea lor. Polonyi Géza face apoĭ propunerea, ca să treacă la alte chestiunĭ, să lașe proectele militare la o parte, dar dieta primește după ce vorbesc la asta Tisza și Buzáth, că Lunĭ, săva continua cu proectele acestea.

Luni, (17 Nov.)

In ședința de azĭ a vorbit asupra proectelor militare Nessi Pál deputat koșutist, treĭ ceasurĭ întregĭ respingĕnd și eĭ aceste proecte. După el a făcut baronul Podmaniczky propunerea, ca ședințele dieteĭ să sĕ țină cu un ceas maĭ mult până la 3 oare d. a.

Marțĭ (17 Nov.)

La proectele militare a vorbit, întâiu Eitner Zsigmond, apoĭ Babó Mihály, și amêndoĭ atacă programul luĭ Tisza, cerĕnd ca dieta să pretindă maghiarisarea armateĭ întregĭ din Ungaria. La urmă s'a primit cu majoritate de voturĭ proprunerea, ca ședințele dieteĭ să sĕ țină dela 10 oare înainte de ameari, până la 3 oare d. a.

Mercurĭ (18 Nov.)

Partea cea maĭ mare a ședințeĭ a fost petrecută cu discuție asupra vorbelor zise, Lunĭ în Viena de către ministru presid. austriac Körber. Körber a zis, că armata trebue să fie una, că Ungaria n'are drept să decidă singură asupra trebilor armateĭ și asupra trebilor, ce să țin și de Austra. Referitor la cuvintele acestea au vorbit deputatul Lovászy Márton și Nessi Pál, carĭ cer, ca ministrul president Tisza să respingă aceste cuvinte ale luĭ Körber, Dintre guvernamentalĭ a vorbit baronul Feilitzsh Tissa le-a rĕspuns. La proectele militare vorbește deputatul koșutist Kecskeméthy Ferencz și deputatul poporal Zboray: Amêndoĭ le resping.

Joĭ, (19 Nov.)

La proectele militare vorbesc deputațiĭ Nosz Gyula, care propune să sĕ țină o conferință, Szederkényi Nándor, Bedőházi János, care zice, că nu să va putea face pace, dacă sĕ vor primi cererile koșutiștilor.

TRIBUNA POPORULUI.

O zi în capitală. Pe acasă prin sate e lucru mare, când auzî, că s'a omorît un om. Sĕptĕmânĭ întregĭ vorbesc tot de el. Aicĭ e lucru de toate zilele. Când îĭ spuĭ cuĭva, că s'a omorît un om rîde și trece fără să-ĭ pese, pentru că zi de zi sĕ omoară oamenĭ cu droaia și o moarte de om îțĭ pare aicĭ ca o moarte de puĭ. Și s'a constatat, că Lunea sĕ omoară oameniĭ maĭ mulțĭ Ca să vĕ închipuițĭ cu câtă ușurință își iau oameniĭ viața pe aicĭ, vĕ dăm un esemplu. Lunĭ, în sĕptĕmâna trecută, au încercat să sĕ omoare nu maĭ puțin ca 10 oamenĭ. 1, 2. In scăldătoarea Hungaria, un bărbat Moskovicĭ cu soția sa au întrat intro singură cabină să sĕ scalde. Au trecut 2 oare și n'au maĭ eșit. Atuncĭ au spart servitoriĭ ușa și i-au găsit pe amêndoĭ scăldațĭ în sânge, cu vinele tăiate în apa înroșită de sângele lor. 2. Măsarul Ștefan Beles s'a pușcat în locuința luĭ. 4. Curelariul Ioan Toth a sărit Lunĭ seara în Dunăre de pe podul insuleĭ Margareta. 5. De pe podul cel nou încă a sărit în Dunăre un tînĕr îmbrăcat domnește și a pierit în valurĭ. 6. Servitoarea Sofia Salay, a bĕut leșie. Au dus-o la spital, dar nu-ĭ nădejde să scape. 7. Studentul Eug. Plachy s'a aruncat în Dunăre, ear l'au scos și acum e în spital. 8. Tipograful Pap Sándor și-a tăiat grumazul cu un briciu. 9. Iuristul Szepessy Mór și-a tras un glonț în creer. 10. Un necunoscut a sărit de pe Lánczhid în Dunăre. L'au scos mort și nu sĕ poate ști cine e. Afară de aceștia au maĭ fost dușĭ la casa de nebunĭ L'unĭ și Marțĭ seara ființe. 1. O fată de 17 anĭ frumoasă Augslauber Janka, a înebunit pentru că a părăsit-o iubitul. 2. Nevasta tînĕră a funcționaruluĭ Stoosz Géza. 3. Soția zileriuluĭ Dobor Mór. 4. Faurul Ioan Badicĭ. 5. Andreĭ Tief. 6. O fată cu numele Emilia. Iată cum sĕ prezintă o zi în capitală. Și zile de acestea sunt foarte multe, aproape fie-care, încât lumea s'a dedat cu ele ca țiganul cu frigul.

Vedeți fraților lipsa unde duce pe om. Aceastä soarte ne așteaptă pe toți dacă suntem cu

mânile la pept. La lucru fraților și o singură familie sĕracă va fi în aceasta țară.

Pâne amară. In jurul comunei Macia sĕ întinde moșia grofului Karolyi care are o mulțime de servitori, 200 de câni și mai multe drăguță, de primăvară, vară, toamă și iarnă. Ear d-lui ca o lipitoare suge și bea, veselindu-sĕ între drăguță și bucurându-sĕ de o mulțime de robi ce-ĭ are în putere.

Ear când robi sĕi zurăie lanțurile și de cuvêntul: »căci destul a fost. — Destul a fost de a purta lanțurile apĕsărei, provocându-să la cânii grofului și soartea lor de om. Și ce află din nou prigoniri și asupriri. Așa sa întêmplat în timpul deacum când bieții frați din Macia cari stau în serviciĭ la acel grof cari cânilor sei ii dă carne iar bieților lucratori le aruncă cojĭ și oasă, într'o zi când tot lucrătorul odichnește și ei au odichint, conform contractului legat cu acel Grof.

Pentru care pe acei frați cu o zi de închisoare și 20 coroane ia pedepsit fibirĕul, luîndule dreptul de apelare ca nu cumva să-sĕ ridice lumina adevĕrată. De unde a luat acel fibirĕu paragraful acela prin care a răpit dreptul de apelare dela frațiĭ chinuiți și asupriți? Nu știm. Atât destul — căci: »cioară la cioară nu-șĭ scoate ochiĭ.«

CRONICA.

Hoție. In comune Togyer la bunul luĭ dr. Zsiros József au fost furat într'o noapte 14 porcĭ, Păzitoriul a simțit și a pușcat după eĭ, iar eĭ respunzêndu-ĭ cu pușcăturĭ l'au nimerit și acum zace în spitalul din Modos greu bolnav. Are nevastă și 5 copiĭ.

ADUNARI.

Duminecă, în 22 Noembre o frumoasă adunare a fost în comuna K o n y á d unde mărețele idei a socialismului le-a esplicat fratele Magyar Gyula.

Adunare în Igazfalva Rakita Dum. 22 Noemvrie, prea frumoasă adunare a fost unde măregele idei a socialismului lea esplicat fratele T. Popovicĭ. In prima oară în limba maghiară și după aceia în limba română care sa primit cu urale de „trăiască.“ — Trăiască socialismul. Adunarea s'a ținut dela 2 ceasuri până la 6 seara seara și după aceia sa ținut petrecere, ce a durat până dimineața unde cu muzica a petrecut pe fratele la tren.

Adunări în toată țiera duminecă, am avut 22 adunări de unde sa ridicat luptători, cari a jurat căci până la moarte vor lupta pentru dreptatea socialismului.

Calendarele noastre.

Maĭ avem câteva sĕptĕmânĭ și Anul-Nou ne întră în casă mâudru, rumen și sprinten ca un flăcău tinĕr și voinic. Cu el deodată rĕsare pe masa țĕranuluĭ român în haină nouă și frumoasă calendarul a nuluĭ-nou, pe când eel vechiu negru, mânjit și tot zdrențuit de greul zilelor, sĕ pune la odihnă în fundul vre-unaĭ lăzĭ. Și după cum arată știrile de prin tot anul cel nou, ne aduce cu mult maĭ multe calendare, precum ne-a adus cel vechiu, așa că țĕranul nostru vĕzêndu-sĕ îmbiiat din toate părțile cu calendare carĭ de carĭ maĭ strălucitoare ajunge în încurcătură, încât nu știe pe care să pună mâna, pe unul l'ar lua, pe celalalt nu l'ar lăsa.

Așa stând lucrul e datorința noastră să spunem poporuluĭ nostru românesc că nu toate calendarele, ce sĕ tipăresc sunt calendare pentru popor și nu toate calendarele tipărite în românește urmsresc scopurĭ bune și folositoare poporuluĭ nostru. De aceea la alesul calendaruluĭ să fim băgătorĭ de seamă pentru ce dăm și cuĭ dăm baniĭ nostri.

Numai calendarul „Voinței Poporului“ s'ăl oumpĕrăm care este foarte frumos, și cu un cuvrins bogat în care arată soartea românuln! apĕsat și programe pentru care luptă soeialismul.

Intorcênd cîteva foi vom afla căci ecsecutorul ce poate se cuprindă și se vindă pentru porție (dare.) In calendar sunt poezii frumoase, între altele și poezia ds renumitul poet George Cosbuc: „Noi vrem pămênt.“ In calendar este poza marilor, luptători democrațĭ. Bebel, Zola și alți cari luptă și a luptat pentru poporul lucrător. Răspîndiți dar fraților „Calendarul Voințeĭ Poporului,“ care este ne întrecut și costă numai 50 de fileri.

Datorința fieşte cărui frate adevĕrat este se cumpere și se rĕspândească „Calendarul Voințeĭ Poporului.“ Toți aceia cari voesc sĕ aibă calendarul nostru sunt rugațĭ a trimite baniĭ re adresa: „Szabad Szó“ VII., István-ut 67.

POSTA POPORULUI.

George B. Agriș pentru 6 calendare am primit banii și pentru foi. Nainte numai.

L. Antal Milova banii iam primit, 4 calendare țiam trimes.

L. Fotia Monyore, vam trimes 7 calendare românești și 2 ungurești.

Cine vrea să capete rĕspuns în epistolă, acela trimeată și timbru (șteamplă), căci altcum îĭ vom rĕspunde numai în posta poporuluĭ.

Abonamentele să se trimeată numai pe următoarea adresa: **Szabad Szó Budapest, István-ut 67.**

Editura partideĭ socialdemocrate reorganisate din Ungaria
Redactor responsabil: Csenady Deneș.
Tipografia Ștefan Nagel
Budapesta, VII., Vörösmarty-utcza 17.